

บทที่ 6 สรุป

ในบทที่ผ่านมา ๆ มาเราได้พยายามแสดงความมีค่าของมรดกของคริสตอลเลอร์และเลข
ในโลกปัจจุบันซึ่งเต็มไปด้วยรูปแบบของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งตั้งอยู่
ในศูนย์กลางมหานครขนาดใหญ่ของโลก เช่น นิวยอร์ก โตเกียว เซี่ยงไฮ้ มอสโก ลอนดอน
ปารีส และเบอร์ลิน เป็นการยากที่จะเชื่อถือทฤษฎี ซึ่งให้ความสนใจแก่แหล่งชุมชนเมืองขนาด
เล็กที่มีอยู่เพื่อให้บริการผู้อาศัยอยู่ในภูมิภาคชนบทเป็นหลัก อย่างไรก็ตามมีหลายประเด็นที่จะ
ใช้ได้แย้งได้

ประการแรก นครและเมืองทั้งหมดมีบทบาททางเศรษฐกิจของศูนย์กลางชุมชนเมือง
ซึ่งเป็นผู้จัดหาสินค้าและบริการให้แก่ภูมิภาคที่อยู่รอบ ๆ และแก่ชุมชนขนาดเล็กกว่าภายใน
ภูมิภาค ศูนย์กลางชุมชนเมืองทุกแห่งเป็นย่านกลางไม่มากนักน้อย และขึ้นอยู่กับพลังและหลักการ
ที่เน้นในทฤษฎีย่านกลาง ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจเหล่านี้ปรากฏชัดเจนเมื่อมี
คำถามทางการเมืองเกี่ยวกับการจัดองค์การการปกครองใหม่ของมหานครและภูมิภาค เป็นต้น
นอกจากนั้นยังปรากฏขึ้นในการอภิปรายปัญหาเรื่องการเก็บภาษีท้องถิ่นและปัญหาทางการเงิน

ประการที่สอง ได้แสดงให้เห็นแล้วว่าแนวความคิดเรื่องลำดับศักดิ์ เขตการค้าช้อนกัน
และอื่น ๆ สามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวางกว่าการใช้เฉพาะกับบริเวณชนบท การจัดองค์การ
และบทบาทหน้าที่ของเขตการค้าภายในเขตมหานครใหญ่สอดคล้องกับหลักการเดียวกันกับที่
กล่าวมา ยิ่งไปกว่านั้นไม่มีเหตุผลที่จะสมมติว่าแนวโน้มทั่วไปและพลังแบบเดียวกันนี้ ซึ่งนำ
ไปสู่การเสื่อมของหมู่บ้านน้อยและหมู่บ้านในชนบท (นั่นคือ ศูนย์กลางขนาดใหญ่มีการเข้าถึง
ดีขึ้น และมีโอกาสมากกว่า) อาจเกิดขึ้นกับศูนย์กลางการค้าขนาดเล็กภายในเขตมหานคร
เช่นกัน

ประการที่สาม แม้จะเป็นความจริงที่ว่า การนำทฤษฎีย่านกลางไปใช้อย่างเคร่งครัดใน
ปัญหาการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจไม่ได้ประสบความสำเร็จอย่างเลิศจิต แต่ทฤษฎีนี้ก็
เป็นพื้นฐานที่มีประโยชน์หลายประการ ประเทศโลกที่สามหลายประเทศในปัจจุบันมีความเป็น
เมืองที่รวดเร็วเกินไปกระจุกตัวอยู่เป็นนครขนาดใหญ่หนึ่งหรือสองแห่งอย่างน่าวิตก และคง
จะเกิดความหายนะตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกเสียจากว่าจะมีการพัฒนาชนบทที่ได้สมดุล

กว่านี้ ซึ่งจะทำให้สำเร็จหรือไม่โดยการเสริมบทบาทของศูนย์กลางชุมชนเมืองขนาดเล็กให้แข็งแกร่งขึ้น ก็ยังคงเป็นคำถามเปิดอยู่ อย่างน้อยที่สุดทฤษฎีย่านกลางเกี่ยวข้องกับบริบทนี้มากเท่า ๆ กับแผนการพัฒนาภูมิภาคแผนอื่น ๆ

ประการสุดท้าย ในบทที่แล้ว เราได้ชี้ให้เห็นถึงการท้าทายทางปัญญาจากทฤษฎีย่านกลาง และสมควรที่จะปิดท้ายหนังสือเล่มนี้ด้วยประเด็นดังกล่าว พัฒนาการของทฤษฎีหนึ่ง ๆ เป็นแบบฝึกหัดทางปัญญา ซึ่งเราพยายามรวมข้อสังเกตเกี่ยวกับโลกแห่งความเป็นจริง (และอาจเป็นข้อสังเกตที่ค่อนข้างอคติ เมื่อมีระบบสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง) ด้วยกฎของตรรกวิทยาและการให้เหตุผล เราพยายามสร้างกรอบที่มีเหตุผล ได้แก่ ทฤษฎีซึ่งไม่เพียงแต่ให้ความหมายแก่ข้อสังเกตที่มีอยู่ในมือ แต่จะช่วยให้เราเข้าใจสถานการณ์และเหตุการณ์ใหม่ ๆ การท้าทายทางปัญญาของการคิดกรอบการศึกษาเช่นนี้ ซึ่งรวมเอากฎทั่วไปเกี่ยวกับรูปแบบทำเลที่ตั้งของเมือง การกระจายของขนาดเมือง และกิจกรรมทางเศรษฐกิจไว้ด้วยกัน เป็นสิ่งเร้าความสนใจในปัจจุบันมากเท่ากับที่ได้เคยเป็นมาในอดีต